

מי מתבייש בהמנון

מדינה בלתי חוקית, שכולה עוול. במלים אחרות, האם עלינו להתבייש בסמלי המדינה, למחקם או לשנותם ובלבד שמי שסבור שהם מייצגים עוול, פסלות ואי־חוקיות יאות להיות איתנו בחברה אחת. אני מקווה שהתשובה ברורה.

בתום טקס סיום לימודי בוגר בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת חיפה לא נגננו את "התקווה". לכאורה עניין של מה בכך. רבים מאתנו השתתפו בטקסים שבהם ניגנו את ההמנון וגם בטקסים שבהם לא ניגנו אותו.

אולם הכל תלוי בנסיבות ובהקשר. האם נוגן ההמנון בטקס זה בעבר? אם כן, מה היה המניע לשינוי ולהוצאתו מהטקס? אם הסיבה להוצאתו היא שהדבר פוגע ברגשותיהם של הסטודנטים הערבים, דומני שאכן לא ניתן להשלים עם התפתחות זו.

ניתן לבחון זאת בהקשר לאפשרות הבאה: נניח שהאוניברסיטה מקיימת קורס משותף לסטודנטים מחו"ל, שבו משתתפים, בצד סטודנטים ישראלים, גם סטודנטים מצרפת. אין צורך לנגן המנונים בתום הקורס. אולם נניח שהאוניברסיטה הייתה מחליטה לנגן את ההמנון הישראלי "התקווה" וכן את ההמנון הצרפתי, כמקובל, למשל, באירועי ספורט מסוימים. אני מאמין שאיש מהסטודנטים הישראליים לא היה נפגע מכך שמנגנים את ההמנון הצרפתי, גם לא הסטודנטים הערבים. אולם כעת אנו שומעים שרווקא השמעת ההמנון הישראלי הייתה פוגעת בהם.

ומה מקור הפגיעה? ההסבר שהם אינם יכולים להזדהות עם הסמלים הממלכתיים של המדינה אינו הסבר מספיק. רבים מאיתנו אינם מזדהים עם הדגל וההמנון של מדינות רבות, ועם זאת השמעת ההמנונים והנפת הדגלים איננה פוגעת בנו ואיננה מפריעה לנו. יש כאן אפוא עניין משמעותי אחר, הנעוץ כנראה בהנחה, שבעיני חלק מהסטודנטים הערבים מדינת ישראל, כפי שקמה על ערכיה הבסיסיים, לרבות חוק השבות, היא מדינה לא חוקית, שלא מגיע לה להתקיים, ככל אופן לא במתכונתה הנוכחית.

איש אינו אוסר על אדם כלשהו לחשוב כך. השאלה היא האם הרוב היהודי הציוני צריך לנהל את חייו ולאמץ לו סמלים כאלה שלא יפגעו במי שחושב שהמדינה שהקים היא

השאלה היא אם עלינו להתבייש בסמלי המדינה, למחקם או לשנותם ובלבד שמי שסבור שהם מייצגים עוול, ואי־חוקיות יאות להיות איתנו בחברה אחת. אני מקווה שהתשובה ברורה

נקודת אור דלה אחת יש בפרשה עגומה זו. הוכנה עצומה הקוראת למרצים בפקולטות למשפטים לתמוך בעמיתיהם בחיפה. העצומה נוסחה בלשון מתונה. היא לא נקטה עמדה בשאלה אם יש להשמיץ את התקווה או להימנע מהשמעתה, אלא רק למחות על מה שתואר כניסיון להציג את הפקולטה בחיפה כאנטי־ציונית וכאנטי־ישראלית. למרות זאת הסתבר שאחוז המרצים שחתם על העצומה אינו גדול, והרוב המכריע, לרבות מרבית הסגל הבכיר בתל־אביב, אינו נמנה עם החותמים.

הערת סיום: בית המשפט העליון עומד לפרסם את פסק דינו בשאלת האפשרות לממש את זכות השיבה הפלסטינית באמצעות נישואין. מעבר לשאלה הביטחונית – שאלה היא מה תהיה השקפתם של הבאים ארצה במסלול זה בשאלת חוקיות קיומה של מדינת ישראל, ומה יהיה צביון המדינה אם בית המשפט העליון יחליט להתערב בסוגיה זו. ועד מתי ימשיכו לנגן בה את "התקווה".

דעות אחרונות